

Friedrich Engels

ELBERFELDIN PUHEET

---

8. HELMIKUUTA 1845 PIDETTY PUHE

Hyvät herrat!

Me elämme vapaan kilpailun maailmassa, minkä te juuri kuulitte ja minkä oletan olevan muutoinkin yleisessä tiedossa. Silmäilkäämme nyt hieman tarkemmin tätä vapaata kilpailua ja sen luomaa yhteiskuntajärjestystä. Nykyisessä yhteiskunnassamme jokainen työskentelee oman itsensä varassa, jokainen yrittää rikastua eikä välitä vähääkään siitä mitä toiset tekevät. Järkevästä organisaatiosta ja työn jakamisesta ei ole puhuttakaan, vaan päinvastoin kaikki yrittävät lyödä toisensa laudalta ja käyttää hyväkseen suotuisat tilaisuudet yksityisen edun hankkimiseksi. Kenelläkään ei ole sen enempää aikaa kuin haluakaan ajatella sitä, että oma etu sittenkin käy pohjimmiltaan yksiin kaikkien muiden ihmisten edun kanssa. Yksittäinen kapitalisti käy taistelua kaikkien muiden kapitalistien ja yksittäinen työläinen kaikkien muiden työläisten kanssa. Kaikki kapitalistit taistelevat kaikkia työläisiä vastaan, samoin kuin työläisjoukon on väistämättä taas taisteltava kapitalistijoukkoa vastaan. Tämä kaikkien sota kaikkia vastaan, tämä yleinen epäjärjestys ja molemminpuolinen hyödyksikäyttö muodostaa nykyisen porvarillisen yhteiskunnan olemuksen. Mutta tällaisen sääntelemättömän talouden täytyy ajan mittaan väistämättä tuottaa yhteiskunnalle mitä turmiollisimpia seuraamuksia. Sen perustana olevan epäjärjestyksen ja todellisen yhteishyvän laiminlyönnin täytyy enemmän tai myöhemmin paljastua räikeällä tavalla. Ensimmäisenä seurauksena taistelusta on alemman kes-

kiluokan, 1700-luvun valtion pääperustan muodostaneen säädyn joutuminen tuhoon. Näemmehän päivittäin, miten pääoman valta musertaa tätä yhteiskuntaluokkaa, miten esimerkiksi valmisvaatteiden myymälät ja huonekaluvarastot vievät yksittäisten räätälimestarien ja puuseppien parhaat asiakkaat ja miten nämä käsityölläiset muuttuvat pienkapitalisteista, *omistavan* luokan jäsenistä riippuvaisiksi toisen laskuun työskenteleviksi proletaareiksi, *omistamattoman* luokan jäseniksi. Keski-luokan tuhoutuminen on meidän paljon kiitetyn elinkeinovapautemme paljon parjattu seuraus, se on väistämätön tulos niistä eduista, joita suurkapitalistilla on köyhempään kilpailijaansa nähden. Se on elinvoimaisin osoitus pääoman tendenssistä keskittyä harvoihin käsiin. Myös tämä pääoman tendenssi tunnustetaan monilla tahoilla. Yleisesti valitetaan sitä, että omistus kasautuu päivittäin yhä harvempien käsiin, kun sitä vastoin kansakunnan suuri enemmistö köyhtyy yhä enemmän. Näin syntyy se jyrkkä vastakohtaisuus, että yhtäällä on harvoja rikkaita ja toisaalla lukuisia köyhiä. Se vastakohtaisuus on jo edennyt Englannissa ja Ranskassa uhkaavan kärkeväksi ja kehittyy myös meillä joka päivä yhä terävämmäksi. Ja niin kauan kuin yhteiskunnan nykyinen perusta säilytetään, niin kauan on mahdotonta estää sitä, että harvojen yksittäisten rikastuminen ja suuren massan köyhtyminen kasvaa. Vastakohtaisuus muodostuu yhä kärkevämmäksi kunnes vihdoin hätä pakottaa yhteiskunnan järjestäytymään uudelleen järkevempien periaatteiden mukaan.

Mutta, hyvät herrat, tässä eivät vielä suinkaan olleet kaikki vapaan kilpailun seuraukset. Koska kaikki tuottavat ja kuluttavat omin päin välittämättä paljonkaan muiden tuotannosta ja kulutuksesta, täytyy välttämättä hyvin pian syntyä huutava epäsuhde tuotannon ja kulutuksen välille. Koska nykyinen yhteiskunta uskoo tuotettujen hyödykkeiden jakamisen kauppiaille, keino-tilijoille ja myyskentelijöille ja koska näiden jokaisen tavoitteena on jälleen oma etu, syntyy tuotteiden jakamisessa sama epäsuhde, myös riippumatta siitä, että köyhillä ei ole mahdollisuutta hankkia itselleen riittävää osuutta. Onko tehtailijalla muka joitakin keinoja saada

selville paljonko hänen tuotettaan tarvitaan niillä tai näillä markkinoilla? Ja jos hän saisikin sen selville, mistä hän voisi sitten tietää paljonko hänen kilpailijansa aikovat lähettää tuotteitaan kullekin markkinalle? Kun hän ei useimmiten edes tiedä, mihin hänen parastaikaa tuottamansa tavara aikanaan menee, miten hän sitten voisi tietää vieläpä senkin, paljonko hänen ulkomaiset kilpailijansa aikovat tuottaa millekin markkinoille? Hän ei tiedä tästä kaikesta mitään, ja kilpailijoittensa tavoin hänkin tuottaa umpimähkään lohduttautuen sillä, että toisten on tehtävä samoin. Hänen ainoana ohjenuoranaan on alituisesti heilahteleva hintataso. Sillä hetkellä jona hän lähettää tavaransa, hintataso voi olla kaukaisilla markkinoilla jo kokonaan toinen kuin hetkenä jona tästä tasosta tiedottava kirje kirjoitettiin. Ja hetkenä jona tavara saapuu perille, hintataso on jälleen toinen kuin tavaraa lähetettäessä. Koska tuotanto on näin säännötöntä, silloin on myöskin aivan luonnollista, että tavarainvaihdossa syntyy tukkeutumia. Ne ovat luonnollisesti sitä suurempia, mitä kehittyneempi maan teollisuus ja kauppa on. Tästä syystä kehittynein teollisuusmaa Englanti tarjoaa asiasta vaikuttavimmat esimerkit. Vielä paljon vaikeampaa kuin saksalaisen tehtailijan on englantilaisen saada vähäisiäkään tietoja varastojen ja tuotannon suhteista kulutukseen. Sen ovat aiheuttaneet tavarainvaihdon kehittyminen sekä ne lukuisat keinottelijat ja komissionaarit, jotka ovat tässä tapauksessa tunkeutuneet tuottavan tehtailijan ja todellisten kuluttajien väliin. Lisäksi englantilaisen tehtailijan on huolehdittava melkeinpä maailman kaikista markkinoista — hän ei saa juuri koskaan tietää mihin hänen tavaransa menee, ja koska Englannin teollisuuden tuotantovoima on valtava, käy sangen usein niin, että kaikki markkinat ovatkin äkkiä liian täynnä. Tavarainvaihto tukkeutuu, tehtaat toimivat puolet ajasta tai pysähtyvät kokonaan, seuraa joukko vararikkoja, varastot täytyy myydä pilkkahinnalla ja osa vaivalla kootusta pääomasta joutuu tällaisen kauppakriisin vuoksi jälleen hukkaan. Englannissa on tällaisia kauppakriisejä esiintynyt vuosisadan alusta lähtien koko joukko ja viimeisten 20 vuoden aikana niitä on ollut joka viides tai kuudes vuosi,

Viimeiset vuosien 1837 ja 1842 kriisit ovat useimmilla teistä, hyvät herrat, vielä hyvässä muistissa. Ja me joutuisimme kokemaan samat seuraukset, jos meidänkin teollisuutemme olisi yhtä suurenmoinen ja meidänkin markkinamme haarautuisivat yhtä laajalle kuin Englannin. Nyt sen sijaan kilpailun vaikutus tuntuu teollisuudessamme ja tavaravaihdossamme kaikkien liiketoiminnan alojen yleisenä pitkäaikaisena laskuna, vankan kukoistuksen ja täyden romahduksen onnettomana välitilana, lievän pysähdyksen, ts. muuttumattomuuden tilana.

Entä mikä on näiden epäkohtien varsinainen syy? Mistä johtuu keskiluokan tuhoutuminen, köyhän ja rikkaan jyrkkä vastakohta, tavaravaihdon tukkeutumiset ja siitä aiheutuva pääoman haaskautuminen? Ainoana syynä on etujen pirstoutuminen. Me kaikki toimimme oman etumme puolesta kantamatta huolta muiden hyvästä. Ja kuitenkin on ilmeinen ja itsestään selvä totuus, että itse kunkin elämänonni liittyy erottamattomasti yhteen hänen kanssaihmistensä onnen kanssa. Meidän kaikkien on myönnettävä, että kukaan meistä ei tule toimeen ilman kanssaihmissään, että jo etu sitoo meidät kaikki toisiimme. Ja kuitenkin me lyömme omalla toiminnallamme tätä totuutta suoraan korvalle ja rakennamme yhteiskuntamme siten kuin etumme eivät olisi samat, vaan keskenään kerta kaikkiaan vastakkaiset. Olemme nähneet mitkä tämän perustavanlaatuisen erehdyksen seuraukset ovat. Jos haluamme päästä näistä keunoista seurauksista, silloin on peruserhdys korjattava. Juuri siihen kommunismi pyrkii.

Kilpailu on lakkautettu kommunistisessa yhteiskunnassa, missä yksittäisten ihmisten edut eivät ole keskenään vastakkaiset, vaan yhteen liittyneet. On itsestään selvää, että ei voi olla enää puhettakaan erillisten luokkien joutumisesta tuhoon, eikä luokista ylipäätään, niin kuin nykyään puhutaan rikkaista ja köyhistä. Samoin kuin elämiselle tarpeellisten hyödykkeiden tuottamisesta ja jakamisesta katoaa yksityinen hyötyminen, yksityisen pyrkimys rikastua omin päin, samoin katoavat myös itsestään tavaravaihdon kriisit. Kommunistisessa yhteiskunnassa tulee olemaan helppoa tuntea sekä tuotanto

että kulutus. Kun tiedetään paljonko yksittäinen ihminen keskimäärin tarvitsee, on helppoa laskea paljonko tietty määrä yksilöitä tarvitsee. Ja koska tuotanto ei silloin ole enää erillisten yksityisedun tavoittelijoiden käsissä, vaan yhteisön ja sen hallinnon käsissä, on pikkuasia sääntää *tuotanto tarpeiden mukaan*.

Näemme siis kuinka nykyisen yhteiskuntatilan pääasiallinen vika katoaa kommunistisessa järjestyksessä. Jos haluamme mennä hieman lähemmin yksityiskohtiin, saamme havaita etteivät tämän järjestyksen edut lopu siihen. Vaikutus ulottuu siihen, että joukko muita epäkohtia poistetaan, mutta tänään mainitsen vain eräitä taloudellisia epäkohtia. Nykyinen yhteiskuntajärjestys on talouden kannalta varmasti järjettömin ja epäkäytännöllisin mitä ajatella saattaa. Etujen vastakkaisuus aiheuttaa sen, että suuria työvoimamääriä käytetään yhteiskunnan kannalta aivan hyödyttömällä tavalla, että huomattava määrä pääomaa haaskaantuu tarpeettomasti ilman että pääoma uusisi itsensä. Me näemme tämän jo kauppakriiseistä. Näemme kuinka joukoittain ihmisten vaivalla aikaansaamia tuotteita myydään tappiolla. Näemme kuinka omistajat menettävät vararikoissa joukoittain pääomia, jotka olivat sentään vaivalla kasattuja. Mutta syvenykäämme hiukap lähemmin nykyisen tavaravaihdon yksityiskohtiin. Ajatelkaapa kuinka monien käsien kautta jokaisen tuotteen on kuljettava kunnes se tulee todelliselle kuluttajalle. Ajatelkaapa, hyvät herrat, kuinka monia keinoitelevia ja turhia välikäsiä on nykyään tunkeutunut tuottajien ja kuluttajien väliin! Ottakaamme esimerkiksi Pohjois-Amerikassa tuotettu puuvillapaali. Paali siirtyy millä tahansa Mississippin kauppa-asemalla plantaasinomistajan käsistä aseman omistajalle ja kulkee virtaa alas New Orleansiin. Siellä se myydään toistamiseen — plantaasinomistajahan myi sen jo aseman omistajalle. Sen ostaa vaikkapa keinoittelija, joka myy sen edelleen maastaviejälle. Paali kulkeutuu nyt vaikkapa Liverpooliin, ja siellä jälleen ahne keinoittelija ojentaa kätensä sitä kohti ja kahmaisee sen itselleen. Keinoittelija myy paalin edelleen komissionaarille, joka ostaa vaikkapa saksalaisen toiminimen lukuun. Sitten paali kulkeutuu Rotterdamiin, ylös Reiniä,

vielä tusinan huolitsijan käsien kautta tultuaan toistakymmentä kertaa lastatuksi ja puretuksi. Vasta tämän jälkeen se saapuu ei suinkaan kuluttajan, vaan tehtailijan käsiin, ja vasta tehtailija tekee siitä kulutuskelpoisen. Tehtailija myy lankansa kutojalle, kutoja myy kankaan painajalle, tämä myy tukkukauppiaalle ja tämä edelleen vähittäiskauppiaalle ja tämä luovuttaa tavaran vihdoin viimein kuluttajalle. Ja kaikki nämä lukemattomat välikädet, keinottelijat, kauppa-aseman omistajat, viejät, komissionaarit, huolitsijat, tukku- ja vähittäiskauppiat haluavat kaikki elää ja hankkia voittonsa tästä, vaikka he eivät tee itse tavaralle mitään. Ja keskimäärin he saavatkin voittonsa, sillä muutoin he eivät voisi olla olemassa. Hyvät herrat, eikö puuvillapaalia voida toimittaa Amerikasta Saksaan ja siitä valmistettua tuotetta todelliselle kuluttajalle millään yksinkertaisemmalla ja halvemmalla tavalla kuin tällä suurisuuntaisella kymmenkertaisella myymisellä, satakertaisella uudelleen lastailulla ja kuljettelulla varastosta toiseen? Eikö tässä olekin vaikuttava esimerkki siitä runsaasta työvoiman haaskauksesta, mitä etujen pirstoutuneisuus aiheuttaa? Järkevästi järjestetyssä yhteiskunnassa ei ole puhuttakaan tällaisista mutkaisen jäykistä kuljetuksista. Yhtä helppoa kuin keskushallituksen on tietää, paljonko erilliset asutusalueet tarvitsevat puuvillaa tai puuvillatuotteita ja voidaanko laskelmasta pitää kiinni, yhtä helppoa on keskushallituksen saada selville paljonko maan kaikki paikkakunnat ja yhdyskunnat tarvitsevat. Kun tällainen tilasto on kerran järjestetty — se voi helposti tapahtua vuodessa tai kahdessa — muuttuu vuotuisen kulutuksen keskiarvo vain suhteessa väestönkasvuun. On siis helppoa määrittää sopivana ajankohtana, millaisia paljousia kansa tarvitsee kutakin erillistä myyntitavaraa. Koko tämä suuri määrä tilataan suoraan lähteeltä. Se voidaan hankkia suoraan, ilman välikäsiä ja ilman useampia pysähdyksiä ja uudelleen lastauksia kuin liikenneyhteydet todella vaativat. Tällöin siis säästetään huomattavasti työvoimaa. Ei ole välttämätöntä maksaa keinottelijoille ja tukku- ja vähittäiskauppiaille näiden voittoja. Mutta siinä ei ole vielä kaikki — näitä välikäsiä ei tehdä siten vain vaarattomiksi yhteiskunnalle, vaan jopa

hyödylliseksi sille. Kun he näet nyt tekevät kaikkien muiden haitaksi työtä, joka parhaassa tapauksessa on tarpeetonta, mutta antaa heille elatuksen ja tuottaa monasti suuria rikkauksiakin, kun he siis nyt suoraan vahingoittavat yleistä hyvää, vapautuvat heidän kätensä silloin hyödylliseen toimintaan. He voivat tarttua tehtäviin, joissa he osoittautuvat ihmisyyhteiskunnan todellisiksi — eikä vain näennäisiksi ja teeskennellyiksi — jäseniksi ja sen kokonaistoiminnan osanottajiksi.

Nykyinen yhteiskunta tekee yksittäisen ihmisen ja kaikki muut vihollisiksi keskenään, synnyttää näin yhteiskunnallisen kaikkien sodan kaikkia vastaan. On väistämätöntä, että tämä sota saa erillisten, etenkin sivistymättömien ihmisten kohdalla raa'an, barbaarisen väkivaltaisen muodon — rikoksen muodon. Suojautuakseen rikosta, avointa väkivallantekoa vastaan yhteiskunta tarvitsee laajan, monimutkaisen hallinto- ja oikeuslaitosten järjestelmän, joka vaatii loputtomasti työvoimaa. Kommunistisessa yhteiskunnassa myös tämä yksinkertaistuisi rajattomasti, ja nimenomaan siksi — niin kummallista kuin se onkin — että hallinnon ei ole huolehdittava tässä yhteiskunnassa vain yhteiskuntaelämän erillisistä puolista, vaan koko yhteiskuntaelämästä sen kaikkine toimintoineen ja puolineen. Me lopetamme yksittäisen ihmisen ja kaikkien muiden vastakkaisuuden, me asetamme yhteiskunnallisen sodan tilalle yhteiskunnallisen rauhan, me panemme kirveen rikoksen *juriiin*. Siten teemme nykyisten hallinto- ja oikeuslaitosten toimien suurimman osan, niiden valtaosan tarpeettomiksi. Jo nyt ovat intohimorikokset yhä enemmän häviämässä verrattuna laskelmoiviin, etuja tavoitteleviin rikoksiin. *Henkilöön* kohdistuvat rikokset vähenevät ja *omaisuuteen* kohdistuvat rikokset lisääntyvät. Jo nykyisessä sotajalalla olevassa yhteiskunnassa sivistyksen edistyminen lieventää väkivaltaisia intohimopurkauksia — miten paljon enemmän niin tapahtuukaan kommunistisessa, rauhanomaisessa yhteiskunnassa! Omaisuuteen kohdistuvat rikokset jäävät itsestään pois siellä missä jokainen saa sen, minkä tarvitsee luonnollisten ja henkisten tarpeidensa tyydyttämiseksi, missä yhteiskunnal-

linen porrastus ja erot häviävät. Rikosoikeus lakkaa itsestään, samoin lakkaa siviilioikeus, joka käsitteleeekin lähes pelkkiä omistussuhteita tai ainakin sellaisia suhteita, joiden edellytyksenä yhteiskunnallinen sotatila on. Silloin riidat voivat olla vain harvinaisia poikkeuksia, ja ne ovat sovintotuomarien helposti ratkaistavissa. Nykyään riitaisuudet sen sijaan ovat luonnollisia seurauksia yleisestä vihollisuudesta. Hallintolaitostenkin toiminnan alullepanijana on nykyään pysyvä sotatila. Poliisi ja koko hallinto ei tee mitään muuta kuin huolehtii siitä, että sota pysyy verhottuna ja epäsuorana eikä rappeudu avoimeksi väkivallaksi, rikoksiksi. Mutta jos on rajattomasti helpompaa säilyttää rauha kuin pakottaa sota pysymään tietyissä rajoissa, niin on samoin rajattomasti helpompaa hallita kommunistista yhteisöä kuin kilpailulle perustuvaa yhteisöä. Ja jos sivistys on jo nyt opettanut ihmisiä etsimään omaa etuaan yleisen järjestyksen, yleisen turvallisuuden ja yleisen edun säilyttämisestä, siis tekemään poliisin, hallinnon ja oikeuslaitoksen mahdollisimman pitkälle tarpeettomiksi, kuinka paljon selvemmin asianlaita onkaan näin siinä yhteiskunnassa missä etujen yhteisyys on korotettu perusperiaatteeksi, missä julkinen etu ei enää eroa yksittäisen ihmisen edusta! Kun näin tapahtuu jo nyt yhteiskunnallisista laitoksista *huolimatta*, kuinka paljon laajemmin niin tuleekaan tapahtumaan silloin kun yhteiskunnalliset laitokset eivät enää estä, vaan tukevat tätä! Voimme siis laskea, että työvoima saa huomattavaa lisäystä myös näiltä aloilta. Nykyisessä yhteiskuntatilassa tämä työvoima otetaan pois yhteiskunnalta.

Vakinaiset armeijat kuuluvat kalleimpiin niistä laitoksista, joita ilman nykyinen yhteiskunta ei voi olla. Ne riistävät kansakunnalta väestön voimakkaimman ja käyttökelpoisimman osan. Se tehdään näin tuottamattomaksi ja kansakunta pakotetaan ruokkimaan sitä. Tiedämme omasta valtion budjetistamme, mitä vakinainen armeija tulee meille maksamaan — hinta on 24 miljoo-
naa vuodessa sekä 200 000 voimakkaimman käsiparin vetäminen pois tuotannosta. Kommunistisessa yhteiskunnassa ei kenenkään mieleen juolahtaisi ajatellakaan vakinaista armeijaa. Mihin sitä muka tarvittaisiin?

Maan sisäisen rauhallisuuden säilyttämiseenkö? Kuten edellä näimme, kenellekään ei pälkähä päähän rikkoo tätä sisäistä rauhaa. Vallankumousten pelkohan on vain seurausta etujen vastakkaisuudesta. Siellä missä kaikkien edut käyvät yksiin, ei voi olla puhuttakaan sellaisesta pelosta. — Entä hyökkäyssotaa varten? Miten kommunistinen yhteiskunta voisi tulla ryhtyneeksi hyökkäyssotaan — sehän tietää aivan hyvin vain menettävänsä sodassa ihmisiä ja pääomaa ja voivansa saada korkeintaan pari vastahakoista maakuntaa, joista siis koituisi häiriötä yhteiskuntajärjestykselle! — Entä puolustusotaa varten? Siihen se ei tarvitse mitään vakinaista armeijaa, koska on helppoa harjaannuttaa jokainen kykenevä yhteiskunnan jäsen myös muiden toimiensa ohella todelliseen — ei paraatimaiseen — aseiden käsittelytaitoon, siinä määrin kuin maan puolustus sitä vaatii. Ja ajatelkaapa, hyvät herrat, että jos tulee sota — se voi joka tapauksessa suuntautua *vain kommunismin vastaisia kansakuntia vastaan* — on tällaisen yhteiskunnan jäsenelle puolustettavanaan *todellinen* isänmaa, *todellinen* koti. Hän taistelee siis sellaisella innolla, kestävyydellä ja urheudella, että nykyaikaisen armeijan konemaisen kouliintuneisuuden täytyy sen edessä kadota kuin akanat tuuleen. Ajatelkaa millaisia ihmeitä vuosien 1792—1799 vallankumouksellisten armeijoiden innostus sai aikaan, vaikka ne taistelivatkin *harhakuvan, näennäisen isänmaan* puolesta. Sitä ajatellessanne teidän täytyy oivaltaa millainen voima täytyykään olla sillä armeijalla, joka ei taistele *harhakuvan*, vaan kouriintuntuvan todellisuuden puolesta. Tämä työvoiman epäluokinainen paljous, jonka armeijat nyt riistävät sivistyskansoilta, annetaan siis kommunistisessa järjestelmässä takaisin työhön. Se ei tuota vain sen verran kuin kuluttaa, vaan se voi tuottaa julkisiin varastoihin paljon enemmän kuin tarvitsee ylläpitoonsa.

Tapa millä rikkaat käyttävät yhteiskunnallista asemaansa hyväkseen, merkitsee nykyisessä yhteiskunnassa vielä pahempaa työvoiman haaskausta. En puutu lainkaan siihen yleiseen tarpeettomaan ja suorastaan naurettavaan ylellisyyteen, jonka lähteenä on pelkkä halu erottautua muista ja joka vaatii joukon työvoimaa,

Mutta menkääpä ^{ain} kerran rikkaan ihmisen kotiin, hänen kaikkein pyhimpäänsä ja sanokaa minulle, eikö ole kaikkein mielettömintä työvoiman tuhlausta, kun ihmisjoukon on siellä palveltava yhtä ainoata ihmistä ja oltava tekemättä mitään, tai parhaassa tapauksessa tehtävä töitä, jotka johtuvat rikkaan eristäytymisestä neljän seinänsä sisälle. Mitä oikein tekee tämä palvelustyttöjen, keittäjättärien, lakeijoiden, ajomiesten, talonmiesten, puutarhurien joukko? Kuinka *harvoina* päivän *hetkinä* he työskentelevätkään tehdäkseen herrasväkensä elämän *todella* mukavaksi, tehdäkseen ihmisluonnon ja synnynäisten voimien kehittämisen ja soveltamisen herrasväelle helpommaksi. Entä kuinka *monta tuntia* päivässä he tekevät sellaisia töitä, jotka johtuvat vain meidän yhteiskuntaolojemme huonosta järjestämisestä — seisovat vau-
nujen takana, toteuttavat herrasväen oikkuja, kanneskelevat sylikoiria ja tekevät muuta naurettavaa. Järkevästi organisoidussa yhteiskunnassa, missä jokaiselle järjestetään mahdollisuus elää ilman että hänen täytyy tyydyttää rikkaiden oikkuja ja joutumatta sotketuksi näihin oikkuihin, voidaan luonnollisestikin käyttää kaikki nykyään ylellisyyteen haaskattu työvoima kaikkien ihmisten, myös työvoiman itsensä hyödyksi.

Edelleen haaskautuu nykyisessä yhteiskunnassa työvoimaa kilpailun suorana seurauksena sikäli, että kilpailu luo runsaasti työttömiä työläisiä. He *tekisivät* mielellään työtä, mutta *eivät voi* saada mitään työtä. Koska näet yhteiskuntaa ei ole lainkaan järjestetty siten, että työvoiman todellinen käyttö voitaisiin ottaa huomioon, koska jokaisen yksittäisen ihmisen huoleksi on jätetty hankkia oma ansiolähde, niin on aivan luonnollista, että todella tai näennäisesti hyödyllisten töiden jaossa osa työläisistä jää ilman. Näin käy sitäkin helpommin kun kilpailutaistelu ajaa itse kunkin jännittämään voimansa äärimmilleen, käyttämään kaikki tarjoutuvat tilaisuudet kalliin työvoiman korvaamiseksi halvemmalla, mihin sivistyksen edistyessä tarjoutuu päivittäin yhä uusia keinoja. Toisin sanoen itse kunkin on pyrittävä tekemään toiset työttömiksi, viemään tavalla tai toisella toisten työ. Näin on sitten jokaisessa sivistyneessä yhteiskunnassa suuri joukko työttömiä ihmisiä, jotka tekisivät

mielellään työtä, mutta eivät löydä työtä. Heidän lukumääränsä on suurempi kuin yleisesti uskotaan. Niinpä kohtaamme sitten näitä ihmisiä, jotka tavalla tai toisella *prostituivat* itsensä, kerjäävät, maleksivat kaduilla, seisoskelevat kulmissa, pitävät ruumiinsa ja sielunsa vaivoin kasassa tilapäisillä pikkupuuhilla, kulkevat kaupittelemassa kaikkea rihkamaa mitä ikinä ajatella saattaa. Tai he kulkevat, kuten tänä iltana näkemämme pari tyttöparkaa kitara mukanaan paikasta toiseen soittamassa ja laulamassa maksusta, ja siinä heidän on alistuttava kaikkiin julkeisiin puhutteluihin, kaikkiin loukkaaviin vaatimuksiin ansaitakseen pari kolikkoa. Kuinka runsaasti vihdoin onkaan niitä, jotka joutuvat *varsinaisen* prostituution uhreiksi! Näitä työttömiä, joiden ainoaksi mahdollisuudeksi jää jotenkin prostituoida itsensä, on hyvin paljon — köyhäinhoitomme osaa kertoa siitä. Älkää unohtako, että yhteiskunta kuitenkin tavalla tai toisella elättää nämä ihmiset heidän hyödyttömyydestään huolimatta. Kun siis yhteiskunnan on kannettava kustannukset heidän elatuksestaan, sen pitäisi huolehtia myös siitä, että nämä työttömät ansaitsevat elatuksensa *kunniallisesti*. Tähän nykyinen kilpailuyhteiskunta ei kuitenkaan *kykene*.

Kun te, hyvät herrat, ajattelette kaikkea tätä — ja olisin voinut esittää joukon muitakin esimerkkejä siitä miten nykyinen yhteiskunta tuhlaa työvoimaansa — kun te ajattelette tätä niin te havaitsette, että ihmisyyteiskunnalle on tarjolla liian suuri määrä tuotantovoimia. Ne odottavat vain järkevää organisaatiota, järjestettyä jakoa voidakseen ryhtyä toimimaan kaikkia eniten hyödyttävällä tavalla. Tästä voitte arvioida kuinka vähän perusteltua on pelätä, että yhteiskunnallisen toiminnan oikeudenmukaisen jaon olosuhteissa yksittäisen ihmisen osalle tulisi sellainen työtaakka, että se tekisi hänelle mahdottomaksi toimia minkään muiden asioiden parissa. Voimme päinvastoin olettaa, että tällaisen organisaation vallitessa nykyään kokonaan käyttämättömän tai epäedullisesti käytetyn työvoiman käyttöönotto vähentää jo puoleen yksittäisten ihmisten nyt yleisesti tekemän työajan.

Kuitenkaan *tuhlatun työvoiman käyttöönotosta* saata-
vat edut *eivät* ole vielä *tärkeimpiä* kommunistisen järjes-

tyksen tarjoamista eduista. Työvoiman suurin säästö saadaan *yhdistämällä erilliset voimat* yhteiskunnalliseksi kollektiivivoimaksi, sillä järjestelyllä, joka perustuu tähän asti vastakkain olleiden voimien keskittämiseen. Nojaudun tässä englantilaisen sosialistin *Robert Owenin* ehdotuksiin, koska ne ovat käytännöllisimpiä ja pisimmälle muokattuja. Owen ehdottaa, että nykyisten kaupunkien ja kylien ja niiden erillään toistensa tiellä olevien asuintalojen tilalle rakennettaisiin suuria palatseja. Ne olisivat neliön muotoisia, 1650 jalkaa pitkiä ja leveitä, niihin liittyisi suuri puutarha ja niissä mahtuisi mukavasti asumaan noin 2000—3000 ihmistä. On päivän selvää, että samalla kun tällainen rakennus tarjoaa asukkaille parhaiden nykyisten asuntojen mukavuudet, se on silti huomattavasti halvempi ja helpommin pystytettävä kuin ne erilliset asunnot, jotka yhtä suuri asukasjoukko tarvitsee nykyisessä järjestelmässä ja jotka suurimmaksi osaksi ovat huonompia. Jokaisessa kunnan talossa on nykyään lukuisia huoneita tyhjillään tai niitä käytetään pari kertaa vuodessa, ja ne voidaan poistaa ilman mitään haittaa. Tilaa voidaan säästää hyvin paljon myös eteiskamareissa, kellareissa jne.— Mutta vasta kun menemme kotitalouden yksityiskohtiin, ymmärrämme yhteisyyden edut kunnolla. Mikä työn ja materiaalin määrä tuhlautuuukaan nykyisessä pirstotussa taloudessa — esimerkiksi lämmityksen kohdalla! Jokaista huonetta varten on oltava erityinen uuni, jokaista uunia on lämmitettävä erikseen, tulta on pidettävä vireillä ja uunia valvottava. Polttoaineet on tuotava kaikille eri paikoille ja tuhkat haettava pois. Kuinka paljon halvempaa ja yksinkertaisempaa onkaan ottaa erillisen lämmityksen tilalle käyttöön suurenmoinen yhteislämmitys, jossa käytetään esimerkiksi höyryputkia ja yhtä ainoata keskuslämmitystä, kuten on jo nyt tapahtunut suurissa kerhohuoneistoissa, tehtaissa, kirkoissa jne.! Entä sitten kaasuväläistys, joka tulee nykyään vielä kalliiksi sen tähden, että ohuempienkin putkien on kuljettava maan alla ja että putkien on ylipäättään oltava suhteettoman pitkiä, koska valaistava alue meidän kaupungeissamme on niin laaja. Ehdotuksessa kaikki keskitetään alalle jonka sivut ovat 1650 jalkaa ja kuitenkin kaasuliekkien määrä on yhtä

suuri ja tuloskin siis vähintään yhtä kannattava kuin keskikokoisessa kaupungissa. Ja sitten aterioiden valmistus — millaista tilan, materiaalin ja työvoiman haaskausta tapahtuukaan nykyisessä pirstotussa taloudessa, kun jokainen perhe laittaa erikseen pienet ateriansa, kun jokaisella perheellä on erilliset astiastonsa, erilliset keittäjättärensä ja jokaisen perheen on erikseen noudettava ruokatavaransa torilta, vihanneskauppiaalta, liha-kaupasta ja leipurilta! Voidaan kaikessa rauhassa olettaa, että jos ateriat valmistettaisiin ja tarjottaisiin yhdessä, kaksi kolmannelle tähän työhön nyt käytetystä työvoimasta säästyisi. Ja viimeinen kolmannes voisi tehdä työnsä nykyistä paremmin ja huolellisemmin. Ja vihdoin itse kotityöt! Kun tämän lajin työt voidaan samoin järjestää ja jakaa säännönmukaisesti, eikö sellainen rakennus olisi siivottavissa ja pidettävissä hyvässä kunnossa rajattomasti helpommin kuin ne kaksi — kolmesataa erillistä taloa, jotka ovat nykyisessä järjestelmässä yhtä suuren ihmisjoukon asuintoimintatiloja?

Tässä oli vain muutamia niistä loputtomista eduista, joita ihmisyyhteiskunnan kommunistisen organisaation täytyy talouden kannalta tuottaa. Ei ole mahdollista muutamassa hetkessä ja vähin sanoin selvittää teille meidän periaatteitamme ja perustella niitä kunnolla kaikilta puoliltaan. Eikä se ole lainkaan tarkoituksellista. Emme voi emmekä halua muuta kuin selvittää eräitä kohtia ja kehottaa niitä, joille asia jää yhä vieraaksi, tutkimaan sitä. Ainakin sen verran toivomme tehneemme teille tänä iltana selväksi, ettei kommunismi ole ihmisen luonnon, ymmärryksen eikä sydämen vastainen ja ettei se liioin ole teoria, joka ei ottaisi todellisuutta huomioon, vaan perustuisi pelkkään kuvitteluun.

Kysytään, miten tämä teoria on sitten toteutettavissa todellisuudessa, mitä toimenpiteitä me esitämme valmistellaksemme sen toteutumista. On olemassa eri teitä tämän päämäärän saavuttamiseksi. Englantilaiset lähtevät todennäköisesti liikkeelle siten, että he perustavat erillisiä siirtokuntia ja jättävät itse kunkin asiaksi liittyväkö niihin vai ei. Ranskalaiset puolestaan kai valmistelevat kommunismia ja toteuttavat sen kansallisena asiana. Kun yhteiskunnallinen liike on niin uusi Saksassa,

ei voida paljoa sanoa siitä miten saksalaiset kommunistit aloittavat. Mainitsen monista mahdollisista valmisteluteistä toistaiseksi yhden ainoan, josta on viime aikoina useasti puhuttu. Tarkoitin kolmen toimenpiteen toteuttamista, joiden on oltava välttämättä seurauksena käytännön kommunismista.

Ensimmäisenä toimenpiteenä on poikkeuksetta kaikkien lasten *yleinen kasvatus* valtion kustannuksella. Tämä kasvatus on kaikille samanlaista ja se jatkuu siihen asti kunnes yksilö kykenee astumaan yhteiskuntaan sen itsenäisenä jäsenenä. Se olisi pelkkä oikeudenmukainen teko varattomia lähimmäisiämme kohtaan, sillä jokaisella ihmisellä on selvästi oikeus kykyjensä täydelliseen kehittämiseen. Yhteiskunta tekee kaksinkertaisen vääryyden yksittäistä ihmistä kohtaan, jos se tekee tietämättömyydestä köyhyyden väistämättömän seurauksen. On itsestään selvää, että yhteiskunnalle on enemmän hyötyä sivistyneistä jäsenistä kuin tietämättömistä ja kehitymättömistä. Ja niin kuin on odotettavissa, että sivistynyt proletariaatti ei suostu jäämään sellaiseen sorrettiun asemaan missä nykyinen proletariaattimme on, samoin voidaan vain *sivistyneeltä* työväenluokalta odottaa sitä levollisuutta ja harkitsevuutta, mitä yhteiskunnan rauhallinen muuttaminen vaatii. Saksankin osalta todistavat Sleesian ja Böömin levottomuudet, ettei *sivistymättömyydessä* proletariaatilla ole liioin halua tyytyä asemaansa — puhumattakaan muiden kansojen tilanteesta.

Toisena toimenpiteenä on *köyhäinhoidon* täydellinen *uudelleen järjestäminen* siten, että kaikki vaille elatusta jääneet kansalaiset sijoitetaan siirtoloihin. He tekevät niissä maatalous- ja teollisuustyötä ja heidän työnsä organisoidaan koko siirtolan hyödyksi. Tähän asti on köyhäinhoidon pääomat annettu lainaksi korkoa vastaan ja siten on rikkaille annettu uusi väline köyhien riistämiseksi. Kun näiden pääomien annetaan vihdoin viimein vaikuttaa todella köyhien hyväksi, kun pääomien koko tuotto eikä vain niistä saatava kolmen prosentin korko käytetään köyhien parhaaksi, silloin annetaan suurenmoinen esimerkki pääoman ja työn yhteenliittämisestä! Tällä tavalla käytettäisiin elatusta vaille jääneiden työvoimaa yhteiskunnan hyödyksi ja heidät itsensä muutet-

taisiin turmeltuneista sorretuista ryysyläisistä siveelliseksi, riippumattomiksi, toimiviksi ihmisiksi. Heidät saatettaisiin sellaiseen asemaan, joka alkaisi hyvin pian näyttää irralleen jääneistä työläisistä kadehdittavalta ja se valmistelisi yhteiskunnan perusteellista uudelleen järjestelyä.

Nämä molemmat toimenpiteet vaativat rahaa. Jotta sitä saataisiin ja samalla voitaisiin korvata kaikki tähänastiset epäoikeudenmukaisesti jakautuvat verot, ehdotetaan tässä uudistusohjelmassa yleistä progressiivista pääomaveroa, jonka prosenttimäärä nousee pääoman suuruuden mukaan. Tällä tavoin tulisi julkisen hallinnon taakka itse kunkin kannettavaksi hänen kykynsä mukaan. Sitä ei säilytettäisi enää, kuten tähän asti kaikissa maissa on tapahtunut, niiden harteille, joilla on heikoimmat edellytykset saada verorahat kokoon. Onhan toki verotuksen periaate pohjimmiltaan puhtaasti kommunistinen, koska veronkannon oikeus johdetaan kaikissa maissa niin sanotusta kansallisomaisuudesta. Sillä asia on joko niin, että yksityisomistus on pyhä, jolloin ei ole mitään kansallisomaisuutta eikä valtiolla ole oikeutta kantaa veroja. Tai sitten valtiolla on tämä oikeus, jolloin yksityisomistus ei ole pyhä ja kansallisomaisuus on yksityisen omaisuuden yläpuolella ja valtio on tosi omistaja. Jälkimmäinen periaate on yleisesti tunnustettu. No niin, hyvät herrat, mehän vaadimme toistaiseksi vain, että tästä periaatteesta tehdään kerran totta, että valtio julistautuu yleiseksi omistajaksi ja hoitaa tässä ominaisuudessa yhteistä omaisuutta yhteiseksi hyväksi, ja että ensimmäisenä askelena tähän suuntaan valtio ottaa käyttöön verotusmenettelyn, jonka määränä on vain itse kunkin veronmaksukyky ja todellinen yhteinen hyvä.

Näette siis, hyvät herrat, ettei tavoitteena ole omaisuuden yhteisyyden toteuttaminen äkkiarvaamatta ja kansakunnan tahdon vastaisesti. Ennen kaikkea on kysymys vain siitä, että todetaan *päämäärä* sekä ne *keinot* ja *tiet*, joilla tätä tavoitetta voidaan lähestyä. Mutta sen puolesta että tulevaisuuden periaate tulee olemaan kommunistinen, puhuu kaikkien sivistyneiden kansakuntien kehityskulku, siitä puhuu kaikkien tähänastisten yhteis-

kuntalaitosten nopeasti etenevä hajoaminen, siitä puhuu terve ihmisjärki ja ennen kaikkea ihmissydän.

*Puhe pidetty Elberfeldissä 8.
helmikuuta 1845*

Werke, Bd. 2, S. 536—548

Julkaistu ensi herran aikakauslehdessä »Rheinische Jahrbücher zur gesellschaftlichen Reform«, Bd. 1, 1845

15. HELMIKUUTA 1845 PIDETTY PUHE

Hyvät herrat!

Viime tilaisuutemme yhteydessä minua moitittiin siitä, että otin esimerkkinä ja todisteeni miltei yksinomaan ulkomailta, etenkin Englannista. Minulle sanottiin, etteivät Ranska ja Englanti koske meitä lainkaan, me elämme Saksassa ja meidän asianamme olisi todistaa kommunismin välttämättömyys ja oivallisuus Saksan osalta. Meitä syytettiin samalla siitä, että me emme ylipäätään mitenkään riittävästi näyttäneet toteen kommunismin historiallista välttämättömyyttä. Se on aivan totta eikä muuhun ollut mahdollisuuksiakaan. Historiallinen välttämättömyys ei ole todistettavissa yhtä lyhyessä ajassa kuin kahden kolmion yhteneväisyys. Se voidaan todistaa vain tutkimuksen ja laajan edellytyksiin syventymisen avulla. Yritän kuitenkin tänään tehdä oman osani välttyäkseni näiltä kahdelta syytökseltä. Yritän todistaa *Saksan* osalta joskaan en kommunismin historiallista välttämättömyyttä, niin sen *taloudellisen välttämättömyyden*.

Tarkastelkaamme ensin Saksan nykyistä yhteiskunnallista tilaa. On tunnettua, että meillä on runsaasti köyhyyttä. Sleesia ja Böömi ovat puhuneet omalta osaltaan. »*Rheinische Zeitung*»⁵ tiesi kertoa paljon Moselin ja Eifelin seutujen köyhyydestä. Erzgebirgessä on ikimuistoisista ajoista ollut vallalla jatkuva suuri kurjuus. Tilanne ei näytä sen paremmalta Sennella ja Westfalenin pellavaseuduilla. Kaikilta Saksan alueilta kuuluu valituksia eikä muuta voi odottaakaan. Meidän proletariaattimme on runsaslukuinen ja sen täytyykin sitä olla, sillä täytyyhän jo pinnallisimmankin tarkastelun osoittaa

millainen meidän yhteiskunnallinen tilamme on. Asian luonteeseen kuuluu, että *teollisuusseuduilla* täytyy olla monilukuinen proletariaatti. Teollisuutta ei voi olla olemassa ilman suurta työläismäärää, joka on kokonaan sen käytettävissä ja luopuu kaikista muista ammateista. Kilpailun ollessa vallalla tekee teollisuustyö kaikki muut työt mahdottomiksi. Sen vuoksi tapaamme kaikilla teollisuusseuduilla proletariaatin, joka on liian monilukuinen, liian silmiinpistävä jotta sen olemassaoloa voitaisiin kieltää. — Sitä vastoin *maanviljelysseuduilla* ei pitäisi olla mitään proletariaattia, kuten monilla tahoilla väitetään. Mutta miten se olisi mahdollista? Niillä seuduilla, joilla suurmaanomistus on vallalla, tällainen proletariaatti on välttämätön. Suurtaloudet tarvitsevat renkejä ja piikoja, ne eivät voi olla olemassa ilman proletareja. Seuduilla, joilla maanomistus on palstoitettu, ei omistamattoman luokan syntyä voi liioin välttää. Tiloja jaetaan tiettyyn pisteeseen ja sen jälkeen jakaminen lakkaa. Koska vain yksi perheenjäsen voi sitten ottaa tilan haltuunsa, täytyy muista tulla proletareja, omistamattomia työläisiä. Jakaminen jatkuu tavallisesti niin kauan kunnes tila on liian pieni elättämään perhettä ja syntyy ihmisluokka, joka kaupunkien alemman keskiluokan tavoin muodostaa siirtymän omistavasta omistamattomaan luokkaan. Tila pidättää näitä ihmisiä ryhtymästä muihin töihin eikä se kuitenkaan anna heille elinmahdollisuutta. Tämänkin luokan keskuudessa vallitsee suuri kurjuus.

Tämän proletariaatin lukumäärän alituisen kasvun taakeena on keskiluokkien kasvava köyhtyminen, mistä puhuin yksityiskohtaisesti viikko sitten, samoin pääoman tendenssi keskittyä harvoihin käsiin. Minun ei kai tarvinnut tänään palata näihin kohtiin ja huomautan vain, että nämä proletariaattia jatkuvasti synnyttävät ja lisäävät syyt pysyvät samoina ja seuraukset ovat samat niin kauan kun kilpailu on vallalla. Proletariaatin täytyy kaikissa olosuhteissa paitsi jatkaa olemassaoloaan, myös laajentaa jatkuvasti itseään ja tulla yhä uhkavammaksi voimaksi yhteiskunnassamme niin kauan kun me jatkamme sitä suuntausta, että jokainen tuottaa omin päin ja vastakohta-asemissa kaikkiin muihin nähden.

Mutta kerran proletariaatti saavuttaa sellaisen voiman ja ymmärryksen asteen, että se ei enää anna säilyttää jatkuvasti harteillaan olevan koko yhteiskuntarakennuksen painoa kannettavakseen ja että se ryhtyy vaatimaan yhteiskunnallisten rasitusten ja oikeuksien tasaisempaa jakoa. Eikä yhteiskunnallinen vallankumous silloin ole vältettävissä, ellei ihmisluonto ole siihen mennessä muuttunut.

Tähän kysymykseen eivät taloustieteilijämme ole tois-taiseksi lainkaan puuttuneet. He eivät piittaa lainkaan kansallisrikkauten jakamisesta, vaan ainoastaan sen tuottamisesta. Jätämme tässä hetkeksi huomiotta sen seikan, että ylipäätään yhteiskunnallinen vallankumous on jo kilpailun seuraus, kuten juuri todistettiin. Tarkastelkaamme kerrankin niitä yksittäisiä muotoja, joissa kilpailu esiintyy sekä Saksan erilaisia taloudellisia mahdollisuuksia ja katsokaamme mitä kustakin on seurauksena.

Saksalla tai tarkemmin sanoen Saksan tulliliitolla on tällä hetkellä juste-millieun* tullitariffit. Meidän tulimme ovat liian alhaisia ollakseen todellisia suojatulleja ja liian korkeita kauppavapautta ajatellen. Näin on kolme mahdollisuutta: joko me siirrymme täydelliseen kauppavapauteen tai me suojelemme teollisuutemme riittäväillä tulleilla tai säilytämme nykyisen järjestelmän. Silmäilkäämme näitä eri tapauksia.

Jos kannatamme *kauppavapautta* ja poistamme tulimme, niin koko teollisuutemme joutuu tuhoon muutamaa haaraa lukuunottamatta. *Silloin* ei voitaisi enää puhua puuvillakehräämöistä, konekutomoista, useimmista puuvilla- ja villateollisuuden aloista, huomattavista silkkiteollisuuden haaroista eikä juuri lainkaan raudan louhinnasta ja jalostuksesta. Ne työläiset, jotka joutuivat kaikilla näillä aloilla äkkiä työttömiksi, tunkeutuisivat joukkomitoin maanviljelykseen ja teollisuuden rippeisiin. Pauperismia nousisi maaperästä kaikkialla, tällainen kriisi nopeuttaisi omistuksen keskittymistä harvoihin käsiin, ja Sleesian tapahtumien mukaan päätellen

---

* — oikean keskitien. *Toim.*

tämän kriisin väistämättömänä seurauksena olisi yhteiskunnallinen vallankumous.

Tai sitten me luomme itsellemme *suojatullit*. Niistä on viime aikoina tullut useimpien teollisuusmiestemme lempilapsi ja sen vuoksi ne ansaitsevat lähemmän tarkastelun. *Friedrich List* on koonnut kapitalistiemme toivomukset järjestelmäksi⁶, ja pitäydyn tähän kapitalistien melko yleisesti omaksumaankin uskontunnustukseen. *List* ehdottaa vähitellen kohoavia suojatulleja, joiden olisi lopulta tultava kyllin korkeiksi jotta ne takaavat kotimarkkinat tehtailijoille. Sitten suojatullit pysyisivät jonkin aikaa tällä tasolla ja sen jälkeen niitä taas vähitellen alennettaisiin, niin että vihdoinkin vuosien kuluttua kaikki suoja poistuu. Olettakaamme, että tätä suunnitelmaa ryhdyttäisiin toteuttamaan ja kohoavat suojelutullit määrättäisiin astumaan voimaan. Teollisuus toipuisi, vielä joutilas pääoma sijoittuisi nopeasti teollisuusyrityksiin, työläisten kysyntä lisääntyisi ja sen mukana heidän palkkansa kohoaisivat, köyhäintalot tyhjenisivät ja kaiken todennäköisyyden mukaan seuraisi mitä suurimman kukoistuksen tila. Sitä kestäisi niin kauan kunnes teollisuutemme olisi laajentunut tarpeeksi, jotta se voisi huolehtia kotimarkkinoista. Enempää se ei voi laajentua, sillä ellei teollisuutemme voi säilyttää kotimaisia markkinoita ilman suojelua, niin vielä vähemmän se saa neutraaleilla markkinoilla mitään aikaan kun sillä on ulkomainen kilpailu vastassaan. Mutta *List* on sitä mieltä, että kotimainen teollisuus olisi jo kyllin voimakas tullakseen toimeen vähemmällä suojelulla ja tullien alentaminen voisi alkaa. Myöntäkäämme hetkeksi, että näin on asianlaita. Tulleja alennetaan. Joskaan ei ehkä ensimmäisen, niin aivan varmasti toisen tai kolmannen tullien alennuksen kohdalla tapahtuu sellainen suojan väheneminen, että ulkomainen — sanokaamme suoraan englantilainen — teollisuus voi kilpailla Saksan markkinoilla meidän teollisuutemme kanssa. *List* itekin toivoo tätä. Mutta mitä seurauksia siitä olisi? Siitä hetkestä lähtien Saksan teollisuuden on oltava mukana kokemassa kaikki Englannin teollisuuden heilahtelut ja kriisit. Niin pian kun valtamerentakaiset markkinat ovat liian täynnä englantilaisia tavaroita, englantilaiset työn-

tävät kaikki varastonsa Saksaan eli lähimmille käytettävissä oleville markkinoille — minkä he nytkin tekevät ja mitä List hyvin liikuttuneena kuvailee. Näin he tekevät tulliliiton »romuvarastokseen». Sitten Englannin teollisuus toipuu pian uudelleen, koska sillä on koko maailma markkinoinaan, koska koko maailma ei voi olla ilman Englannin teollisuutta. Sitä vastoin Saksan teollisuus ei ole korvaamaton edes omilla markkinoillaan, koska sen täytyy omassa talossaan pelätä englantilaisten kilpailua ja kamppailla kriisin aikana saksalaisille kuluttajille työnnetyn englantilaisen tavaran liikamäärän kanssa. Silloin meidän teollisuutemme joutuu nielemään kaikki Englannin teollisuuden huonot kaudet pohjia myöten, kun se sitä vastoin voi saada vain vaatimattoman osuuden tämän kukoistuskaudesta. Lyhyesti sanottuna me olemme silloin aivan yhtä pitkällä kuin me tällä hetkellä olemme. Ja kun pääsemme juuri tähän lopputulokseen, silloin alkaa se sama lamatila missä puolittain suojatut alat nyt ovat. Silloin yksi tuotantolaitos toisensa jälkeen häviää ilman että uusia syntyy, silloin koneemme vanhentuvat ilman että kykenisimme korvaamaan ne uusilla ja paremmilla, milloin pysähdystila muuttuu taantumaksi ja Listin oman väitteen mukaan yksi teollisuudenala toisensa jälkeen joutuu vaikeuksiin ja vihdoin kokonaan tuhoon. Mutta silloin meillä on monilukuinen proletariaatti, jonka teollisuus on luonut, mutta jolla nyt ei ole mitään elämisen tarvikkeita, ei mitään työtä. Ja silloin, hyvät herrat, tämä proletariaatti vaatii omistavalta luokalta työtä ja elatusta.

Tilanne tulee olemaan sellainen, jos suojatulleja alennetaan. Olettakaamme nyt, että niitä ei alenneta, vaan ne pysyvät ennallaan. Kotimaisten tehtailijoiden keskinäisen kilpailun odotettaisiin tekevän suojatullit näennäisiksi ja sitten alentavan niitä. Seurauksena olisi, että niin pian kun Saksan teollisuus kykenisi täysin huolehtimaan kotimarkkinoista, se joutuisi pysähdystilaan. Uusia tuotantolaitoksia ei enää tarvittaisi, koska jo olemassaolevat riittäisivät markkinoille. Kuten edellä sanottiin, uusia markkinoita ei voisi ajatella niin kauan kuin ylipäättään tarvitaan suojelua. Mutta sellainen teollisuus, jonka *laajeneminen* ei enää jatku, ei voi

myöskään *tulla täydellisemmäksi*. Samoin kuin ulospäin, teollisuudesta tulee sisäänpäinkin paikalleen pysähtynyt. Koneita ei voi sen osalta parantaa. Vanhoja koneita ei voi heittää poiskaan, eikä uusille ole uusia tuotantolaitoksia, joissa niitä voitaisiin käyttää. Samaan aikaan muut kansakunnat edistyvät ja meidän teollisuutemme pysähdystila muuttuu jälleen taantumaksi. Edistymisensä avulla englantilaiset kykenevät pian tuottamaan niin halvalla, että he kykenevät kilpailemaan meidän jälkeensä jääneen teollisuutemme kanssa omilla markkinoillamme suojatulleista *huolimatta*. Ja koska vahvempi voittaa kilpailutaistelussa, kuten kaikissa muissakin taisteluissa, on lopullinen tappiomme varma. Silloin seuraa sama tilanne, mistä juuri puhuin: keinotekoisesti synnytetty proletariaatti vaatii omistajilta jotakin sellaista mitä nämä eivät voi antaa niin kauan kuin he haluavat pysyä yksinomaan omistajina, ja tapahtuu yhteiskunnallinen vallankumous.

Vielä yksi tapaus on mahdollinen, nimittäin se sängen epätodennäköinen tapaus, että me saksalaiset onnistuisimme suojatullien avulla saamaan teollisuutemme siihen pisteeseen, että se kykenisi kilpailemaan englantilaisten kanssa ilman suojaa. Olettakaamme, että näin on asia. Millaiset seuraukset sillä on? Niin pian kun me ryhdymme neutraaleilla ulkomaanmarkkinoilla kilpailuun englantilaisten kanssa, alkaa meidän ja Englannin teollisuuden välillä taistelu elämästä ja kuolemasta. Englantilaiset ponnistavat kaikki voimansa pitääkseen meidän loitolla markkinoista, joista he ovat siihen asti huolehtineet. Näillä markkinoilla näet koskettaisiin heidän elämänsä lähteeseen, vaarallisimpaan kohtaan. Ja he kykenisivät lyömään meidät kaikilla käytettävissään olevilla keinoilla, kaikilla satavuotiaan teollisuuden antamalla eduilla. He rajaisivat meidän teollisuutemme kotimarkkinoilleen ja tekisivät siitä näin paikalleen pysähtyneen. Ja sitten seuraisi sama tapaus, jota juuri kehiteltiin: me pysymme paikoillamme, englantilaiset edistyvät, eikä teollisuutemme kykene väistämättömässä heikkoudentilassaan elättämään keinotekoisesti synnyttämäänsä proletariaattia — tapahtuu yhteiskunnallinen vallankumous.

Mutta olettakaamme voittavamme englantilaiset myös neutraaleilla markkinoilla ja että riistämme itsellemme yhden englantilaisten myyntikanavan toisensa jälkeen. Mitä me olisimme tässä miltei mahdottomassa tilanteessa voittaneet? Parhaassa tapauksessa joutuisimme vielä kertaalleen käymään läpi sen teollisen uran, josta Englanti on antanut meille näytteen. Saapuisimme ennemmin tai myöhemmin siihen missä Englanti on nyt — nimittäin yhteiskunnallisen vallankumouksen kynnykselle. Kaiken todennäköisyyden mukaan ei asia kuitenkaan vaatisi näin pitkää aikaa. Saksan teollisuuden jatkuvien voittojen vuoksi Englannin teollisuus joutuisi väistämättä tuhoon ja proletariaatin joukkomittainen nousu omistavia luokkia vastaan, joka englantilaisilla on muutoinkin edessään, vain nopeutuisi. Nopeasti seuraava työttömyys ajaisi Englannin työläiset vallankumoukseen. Nykyisessä tilanteessa tällaisella yhteiskunnallisella vallankumouksella olisi valtava heijastusvaikutus mannermaan maihin, etenkin Ranskaan ja Saksaan. Vaikutus olisi sitä voimakkaampi mitä suuremman keino-tekoisen proletariaatin Saksan voimakkaasti eteenpäin työntyvä teollisuus olisi synnyttänyt. Sellaisesta mullistuksesta tulisi heti eurooppalainen ilmiö ja se häiritsisi tylästi tehtailijoittemme unia Saksan teollisuusmonopolista. Sen sijaan jo kilpailu vie sen mahdollisuuden, että Englannin ja Saksan teollisuudet voisivat rauhassa elää rinnakkain. Toistan, että jokaisen maan teollisuuden täytyy edistyä, jotta se ei taantuisi ja joutuisi tuhoon. Sen on laajennuttava, vallattava uusia markkinoita, kasvettava jatkuvasti luomalla uusia tuotantolaitoksia, jotta se voisi edistyä. Mutta koska Kiinan satamakaupunkien avautumisen jälkeen⁷ ei enää vallata uusia markkinoita, vaan jo olemassaolevia markkinoita voidaan vain ruveta käyttämään paremmin hyväksi, koska siis teollisuus laajenee tulevaisuudessa tähänastista hitaammin, voi Englanti nyt sietää kilpailijaa vielä vähemmän kuin aikaisemmin. Suojatakseen teollisuuttaan tuhoutumiselta Englannin täytyy pitää kaikkien muiden maiden teollisuus alhaisella tasolla. Teollisuusmonopolin säilyttäminen ei ole Englannille enää pelkästään kysymys suu-remmasta tai pienemmästä voitosta, vaan siitä on tullut

elinkysymys. Kansakuntien välinen kilpataistelu on muutoinkin jo paljon kiivaampaa ja ratkaisevampaa kuin yksilöiden välinen taistelu, koska se on keskitetympää taistelua, joukkojen taistelua. Se voi päätyä vain toisen osapuolen ratkaisevaan voittoon ja toisen ratkaisevaan tappioon. Eikä tällainen taistelu meidän ja Englannin välillä voi olla eduksi kummankaan maan teollisuudelle, olkoonpa lopputulos mikä hyvänsä. Kuten juuri esitin, se voi vain tuoda mukanaan yhteiskunnallisen vallankumouksen.

Hyvät herrat, olemme niin ollen nähneet mitä Saksa voi kaikissa mahdollisissa tapauksissa odottaa niin kauppavapaudelta kuin suojelujärjestelmältäkin. On enää yksi taloudellinen mahdollisuus, nimittäin nykyisten keskitien tullien säilyttäminen. Näimme kuitenkin jo edellä, mitkä sen seuraukset olisivat. Teollisuudenala toisensa jälkeen joutuisi tuhoon, teollisuustyöläiset joutuisivat työttömiksi, ja kun työttömyys olisi edennyt tiettyyn asteeseen, se puhkeaisi vallankumoukseksi omistavia luokkia vastaan.

Näette siis, hyvät herrat, että se mitä alussa esitin lähtiessäni kilpailusta yleensä, on tullut vahvistetuksi myös yksityiskohtien osalta. Tarkoitan sitä, että kaikkien edellytysten vallitessa ja kaikissa tapauksissa on olevien yhteiskuntaolojemme väistämättömänä seurauksena *yhteiskunnallinen vallankumous*. Yhtä varmasti kuin voimme annetuista matemaattisista perusväittämistä kehittää uuden väittämän, yhtä varmasti voimme olemassaolevista taloudellisista olosuhteista ja kansantalouden periaatteista johtaa edessä olevan yhteiskunnallisen vallankumouksen. Mutta tarkastelkaamme tätä kumousta hieman lähemmin. Missä muodossa se tapahtuu, mitkä ovat seuraukset, miten se eroaa tähänastisista väkivaltaisista mullistuksista? Yhteiskunnallinen vallankumous on jotakin aivan muuta kuin tähänastiset poliittiset vallankumoukset. Se ei suuntaudu näiden tavoin monopolin omistusta, vaan omistuksen monopolia vastaan. Hyvät herrat, yhteiskunnallinen vallankumous on *köyhien avointa sotaa rikkaita vastaan*. Ja tällaisesta kamppailusta, missä kaikki pontimet ja syyt pääsevät peittelemättä vaikuttamaan kun ne tähänastisissa historiallisissa konflikteissa ovat olleet

hämärässä ja kätkössä pohjalla, tällaisesta kamppailusta uhkaa epäilemättä tulla kaikkia edeltäjiään kiivaampi ja verisempi. Kamppailun tulos voi olla kahtalainen. Joko kapinaan nouseva osapuoli tarttuu vain ilmiöön eikä olemukseen, vain muotoon eikä itse asiaan. Tai sitten se paneutuu itse asiaan ja tarttuu pahaa suoraan juurista. Edellisessä tapauksessa yksityisomistuksen annetaan säilyä ja omaisuutta vain jaetaan toisin, niin että kaikki nykyisen tilanteen aiheuttaneet syyt säilyvät. Tällöin niiden täytyisi ennemmin tai myöhemmin aiheuttaa jälleen vastaavanlainen tila ja uusi vallankumous. Mutta olisiko se mahdollista? Mistä löydämme vallankumouksen, joka ei olisi todella toteuttanut sitä millä se lähti liikkeelle? Englannin vallankumous toteutti ne sekä uskonnolliset että poliittiset periaatteet, joita vastaan Kaarle I toimi, mikä saikin aikaan vallankumouksen. Ranskan porvaristo voitti taistelussaan aatelistaa ja vanhaa kuningasvaltaa vastaan kaiken haluamansa ja poisti kaikki ne väärinkäytökset, jotka ajoivat sen kapinaan. Pitäisikö köyhien nousun laantua ennen kuin se olisi poistanut köyhyyden ja sen syyt? Se ei ole mahdollista, hyvät herrat, sellaisen oletaminen sotisi kaikkea historiallista kokemusta vastaan. Myöskään ei työläisten, ei etenkin Ranskan ja Englannin työläisten sivistystaso oikeuta meitä pitämään sitä mahdollisena. Jäljelle jää siis vain se toinen vaihtoehto, että tuleva yhteiskunnallinen vallankumous paneutuu myös hädän ja köyhyyden, tietämättömyyden ja rikoksen todellisiin syihin, että se siis toteuttaa todellisen yhteiskuntauudistuksen. Ja se voi tapahtua vain kommunistisen periaatteen julistamisen tietä. Tarkastelkaapa vain työläisen liikkeelle saavia ajatuksia niissä maissa, missä työläinenkin ajattelee. Katsokaa Ranskan työväenliikkeen eri ryhmittymiä — eivätkö ne kaikki olekin kommunistisia. Menkää Englantiin kuuntelemaan millaisia ehdotuksia työläisille tehdään heidän asemansa parantamiseksi — eivätkö ne kaikki perustukin yhteisomistuksen periaatteelle? Tutkikaa yhteiskuntauudistuksen eri järjestelmiä — moniako sellaisia löydätte, jotka eivät ole kommunistisia? Kaikista nykyään yhä merkityksellisistä on Fourierin järjestelmä ainoa, joka ei ole kommunistinen.

Se kiinnittää enemmän huomiota inhimillisen toiminnan yhteiskunnalliseen organisaatioon kuin sen tuotteiden jakamiseen. Kaikki nämä tosiasiat oikeuttavat tekemään sen johtopäätöksen, että tuleva yhteiskunnallinen valankumous päättyy kommunismin periaatteen toteuttamiseen. Muuta mahdollisuutta tosiasiat tuskin jättävät.

Jos nämä päättelyt ovat oikeita, jos siis yhteiskunnallinen vallankumous ja käytännön kommunismi on väistämätön tulos olevista oloistamme, niin meidän tulee ennen kaikkea käsitellä niitä seikkoja, joiden avulla voimme välttää yhteiskuntaolojen väkivaltaisen ja verisen mullistamisen. Ja siihen on vain *yksi* keino, nimittäin kommunismin rauhanomainen käyttöönotto tai ainakin sen valmistelu. Ellemme siis halua yhteiskuntaongelmalle *veristä* ratkaisua, ellemme halua antaa proletarialemme sivistyksen ja heidän asemansa päivittäin kasvavan ristiriidan kärjistyvän huippuunsa, jolloin kaikkien ihmisluonnosta saamiemme kokemusten mukaan raaka väkivalta, epätoivo ja kostonhimo tulevat ratkaisemaan tämän ristiriidan, silloin meidän on käsiteltävä vakavasti ja ennakkoluulottomasti yhteiskunnallista kysymystä. Silloin meidän on pidettävä tärkeänä, että teemme voitavamme nykyajan heloottien aseman inhimillistämiseksi. Ja jos monista teistä ehkä näyttäisi siltä, että tähän asti alennettujen luokkien kohoaminen ei voisi tapahtua ilman hänen oman elämänasemansa alenemista, niin on toki harkittava sitä, että on kysymys sellaisen elämänaseman luomisesta *kaikille ihmisille*, että itse kukin voi vapaasti kehittää inhimillistä luontoaan, elää inhimillisissä väleissä lähimmäistensä kanssa tarvitsematta pelätä mitään elämänasemansa väkivaltaista järkkymistä. On mietittävä sitä, ettei yksittäisten ihmisten uhrattavaksi tuleva ole heidän todella inhimillinen elämännautintonsa, vaan ainoastaan kehojen olojemme synnyttämä näennäinen elämännautinto. Se on jotakin sellaista, mikä suuntautuu niiden omaa järkeä ja sydäntä vastaan, jotka nyt nauttivat näistä näennäisistä etuoikeuksista. Todella inhimillistä elämää kaikkine edellytyksineen ja tarpeineen emme halua millään muotoa tuhota, vaan päinvastoin juuri haluammekin saada sitä aikaan. Ja jos te tästä pohdinnasta riippumatta

haluatte kerran kunnolla miettiä, mihin nykytilamme seurausten täytyy johtaa, mihin ristiriitojen ja epäjärjestysten labyrinttiin se meidät vie, silloin havaitsette varmasti vaivan arvoiseksi tutkia vakavasti ja perusteellisesti yhteiskunnallista kysymystä. Ja jos saan teidät tekemään näin, silloin esitelmäni on saavuttanut täydellisesti tarkoituksensa.

*Puhe pidetty Elberfeldissä 15.
helmikuuta 1845*

Werke, Bd. 2, S. 549—557

Julkaistu ensi herran aikakauslehdessä »Rheinische Jahrbücher zur gesellschaftlichen Reform», Bd. 1, 1845